

діяльності;

3) встановлення санкцій за порушення вимог щодо охорони навколишнього природного середовища при здійсненні діяльності з використанням повітряного простору.

Література

1. Андрейцев В. І. Безпека життя і здоров'я у системі найвищих соціальних цінностей: проблеми правового захисту / В. І. Андрейцев // Актуальні проблеми становлення і розвитку права екологічної безпеки в Україні: матер. наук.-практ. круглого столу, 28 березня 2014 р., м. Київ / ред. кол. М. В. Краснова [та ін.]; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Чернівці: Кондратьєв А.В., 2014. – С. 7-13.

УДК 340.342

Прохоренко М. М., к.ю.н., підполковник юстиції,
Національний університет оборони України
імені Івана Черняховського, м. Київ, Україна

СТАНДАРТИЗАЦІЯ ЯК ФОРМА СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ВІЙСЬКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

У відповідності до п. 47 Воєнної доктрини України, затвердженої Указом Президента України від 24 вересня 2015 року № 555/2015, формування національних оборонних спроможностей здійснюється шляхом удосконалення законодавства з питань оборони України, належного унормування діяльності у воєнній сфері та адаптації базових законодавчих, концептуальних і програмних документів з питань оборони до сучасних реалій [1].

Отже, належне упорядкування нормативно-правового регулювання діяльності Збройних Сил України шляхом приведення їх у єдину внутрішньо погоджену систему військового законодавства є вимогою сьогодення. Цілісна та упорядкована система законодавства України, яка регулює суспільні відносини у сфері формування, функціонування та розвитку Збройних Сил України створює належні умови обороноздатності держави.

Спробуємо охарактеризувати наявний стан нормативно-правового регулювання стандартизації, визначити її ознаки та мету.

У відповідності до ст. 1. Закону України «Про стандартизацію» від 17 травня 2001 року зі змінами стандартизація – діяльність, що полягає у встановленні положень для загального і багаторазового застосування щодо наявних чи можливих завдань з метою досягнення оптимального ступеня впорядкування у певній сфері, результатом якої є підвищення ступеня відповідності продукції, процесів та послуг їх функціональному

призначенню, усуненню бар'єрів у торгівлі і сприянню науково-технічному співробітництву [2]. Отже, до ознак стандартизації ми відносимо: загальність та багаторазовість застосування; оптимальність ступеня впорядкування, а до мети – підвищення ступеню відповідності об'єкту систематизації функціональному призначенню.

Аналізуючи поняття систематизації нормативно-правових актів нами зроблений висновок, що найбільш прийнятний її зміст розкривається у роботах провідного юриста-науковця Скакун О. Ф., а саме систематизація нормативно-правових актів – діяльність по упорядкуванню та удосконаленню законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, приведенню їх у єдину внутрішньо погоджену систему [3, с. 732]. Метою систематизації, виходячи із її визначення, є ефективне забезпечення суб'єктів права необхідною нормативно-правовою інформацією. Ця робота здійснюється для усунення протиріччя в діяльності органів державної влади, органів військового управління та посадових, підвищує якість і ефективності правотворчої діяльності, забезпечує належну реалізацію, умови та порядок застосування нормативно-правових актів.

Враховуючи подібність ознак стандартизації та систематизації, та їх єдність за метою, для подальшого дослідження упорядкування суспільних відносин, стандартизацію необхідно розкривати через форму систематизації.

Пропонуємо стандартизацію, як форму систематизації військового законодавства України розглядати, як діяльність по упорядкуванню та удосконаленню регулювання суспільних відносин в сфері формування, розвитку та функціонування Збройних Сил України, приведення регулювання суспільних відносин у єдину внутрішньо погоджену систему – певний алгоритм дій (модель поведінки, або стандарт дій) органів військового управління та військового командування їх службових та посадових осіб, який належним чином забезпечить виконання поставлених завдань Збройних Сил України. Прийняття на правовому рівні нормативних стандартів, як певної моделі діяльності органів військового управління та військового командування їх службових та посадових осіб безумовно покращить ефективність виконання ними завдань за призначенням.

Яскравим прикладом реалізації стандартизації військового законодавства України є Система оперативних стандартів Збройних Сил України (Система документів з питань управління, застосування підготовки та забезпечення), затверджена Наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 22.10.2012 № 220 (далі – Система оперативних стандартів Збройних Сил України). У відповідності до п.п. 1.1. п. 1 Системи оперативних стандартів Збройних Сил України під системою оперативних стандартів розуміють впорядковану сукупність керівних (доктринальних, концептуальних, організаційних, регламентуючих,

програмних документів та інших) документів, що застосовуються у сфері діяльності Збройних Сил України як в мирний час, так і в особливий період [4].

У відповідності до п.п. 1.4 п. 1 Системи оперативних стандартів Збройних Сил України документи класифікуються на: доктринальні (доктрина), концептуальні (концепції тощо), організаційні (інструкції, переліки, порядки тощо), регламентуючі (настанови, статuti, керівництва, положення, норми тощо), програмні (програми, правила, курси підготовки тощо) [4]. Разом із тим, стандартизація військових правовідносин, що здійснюється у відповідності до Системи оперативних стандартів Збройних Сил України охоплює лише один із аспектів систематизації – форму керівних документів. Але, ця форма має бути адекватна змісту керівного документу. Нажаль, існуюча Система оперативних стандартів Збройних Сил України не визначає, які органи військового управління, командування, посадові особи та в якому обов'язі можуть видавати керівні документи та по відношенню до якого предмету регулювання суспільних відносин.

Нормативні стандарти мають відповідати загальним принципам адміністративного управління: принципу відповідальності органів виконавчої влади (посадових осіб) за доручену справу перед людиною і державою; принципу верховенства права; принципу законності; принципу гласності [5, с. 14-15] та іншим.

Розробка нормативних стандартів має здійснюватись: згідно ч. 2 ст. 19 Конституції України від 28.06.1996 (зі змінами) за якою, органи державної влади та їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [6]; а також у відповідності до юридичної сили нормативно-правових актів, та з урахуванням принципу законності.

На підставі п. 2.9 Положення про стандартизацію у воєнній сфері, затвердженого наказом Міністра оборони України від 27.12.2006 № 752 (зі змінами), військова стандартизація спрямована на забезпечення ефективного функціонування Збройних Сил України, виконання поставлених перед ними завдань [7]. До напрямів спрямування, поряд з іншими, абз. 5, 6 п. 2.9 Положення визначені: встановлення єдиної військової термінології; впровадження нормативних документів НАТО зі стандартизації та ведення їх фонду; [7] та інші. Згідно з абз. 18, 19 п. 3.4 Положення на органи військової стандартизації покладені завдання: організація впровадження міжнародних військових нормативних документів зі стандартизації; проведення експертизи проектів наказів, у яких даються визначення понять, на відповідність термінології, прийняті у нормативно-правових актах та нормативних документах України [8].

Система нормативних стандартів має бути цілісною, універсальною, гнучкою, відповідати реаліям часу. Цілісність системи нормативних

стандартів є завершеною, якщо регулювання предмету здійснюється на усіх рівнях ієрархічної структури системи військового законодавства України, починаючи від Основного закону України, законів України та підзаконних нормативно-правових актів.

Таким чином, стандартизація є окремою форма систематизації військового законодавства України, яка полягає у діяльності щодо нормативного узгодження та упорядкування регулювання суспільних відносин в сфері формування, функціонування та розвитку Збройних Сил України, зведення діяльності Збройних Сил України до єдиної внутрішньої системи, до певного алгоритму дій (модель поведінки, або стандарт дій) органів військового управління та військового командування їх службових та посадових осіб, з метою підвищення ефективності виконання завдань Збройних Сил України за призначенням. Запровадження стандартизації в нормативно-правовому регулюванні діяльності Збройних Сил України позитивно вплине на належне формування національних оборонних спроможностей держави.

Література

1. Воєнна доктрина України: затверджена Указом Президента України від 24 вересня 2015 р. № 555/2015 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 78. – Ст. 38.
2. Про стандартизацію: Закон України від 17 травня 2001 р. № 1315-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 31. – Ст. 145.
3. Скаун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): підручник / О. Ф. Скаун. – Х.: Еспада, 2006. – 776 с.
4. Система оперативних стандартів Збройних Сил України (Система документів з питань управління, застосування підготовки та забезпечення): затверджена наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 22.10.2012 № 220 // Архів Генерального штабу Збройних Сил України за 2012 рік.
5. Адміністративне право України: підручник / Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дьяченко та ін.; за ред. Ю. П. Битяка. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 554 с.
6. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
7. Положення про стандартизацію у воєнній сфері: затверджене наказом Міністра оборони України від 27.12.2006 № 752 (зі змінами) // Архів Міністерства оборони України.